

«Союз-11» космос кораблинин экипажы. (Солгай тараптан) инженер-инженер В. И. Писаев, корабльдин командири Г. Т. Добровольский, борт-инженер В. Н. Волков олар В. И. Лениннің Кремльде аймадаар кабинетинде.

В. ТЕРЕКШОВТУҢ ФОТОСУ.
(СЭТА-нын фотохроникасы).

КОСМОСТА КВАРТИРА

Ош-ла болбайт! «Союз-11»-нин ужузуп үлгөнүн соода бир хонгада ош элпакы «Салютка» чедип кирген болгаш эртем программанын күсөдип эгелен. Космонавтикалык хонгузунинге «аа үчадамын эгеми — космоа орбитаалдык эртем станцияны тургустунган. Георгий Добровольский, Владислав Волков болгаш Виктор Писаев космоа эд нарын ужузупкуну кылгаш, эртемчелдин шинчилээринин болгаш шингездиринин төөгүзүңгө чайынанчак арынны кири бижиткенер...

«Автоматтык болгаш башкарылгалык корабльдерин чоокшудажып, туттурууну мурунда нарын болгаш кужеништинин программаны күсөткен. Чертин 19 долганым бар чораш, Москваны биле 7 шап 33 минута турда, Георгий Добровольский ош корабльдин антенналары станцияны «тип алган» деп илеткен. Оларнын аразы алды аягы километр болган. Корабльдин автоматиказы аяккадап эгелен соода боттарынын орбитаалары-биле ужузуп чораш корабль биле станциянын автоматика дузды-биле чоокшудажышкыны эгелен. Ош соода барык 25 хире минута болганда корабль биле станциянын аразы 100 метр чедир чоокшудажып келген. Дараазында «Союз-11»-нин командирин харысаалгалык башкарылгалык болуңга алган. Бичанган ол хол-биле башкарып чораш, корабльдин станцияга шуут чышыр чедир берген. Чазык чок, ары-ла аяккада! — деп, СССР-нин ужузукту-космонавы Владимир Шаталов СЭТА-нын корреспондентининге чугалаан.

Беш минута болган соода «Союз-11» болгаш «Салют» «оожурайт» бергенде, механиктин тутушукун эгелен. Дараа-ада электринин илчирбелерин тутуштурушкан. Чоорту-ла, автоматиканын дузды-биле «Союз» болгаш «Салют» шуут каттыккан, космоа орбитаалдык болгаш башкарылгалык эртем станцияны болу берген.

Адактын соода, 8 шап 04 минута турда, корабль биле станцияны тутуштурган экинчи аймадары космоа орбитааларга чопшорган. Телевизор экранына «Салюттун» пикетика-биле шыл каян девдин улуг-орозун көстүп келген. Ош индикы бузуңуңа төп башкарылга черинин сандайлары база көзүңен. Хамыктын мурунунда Виктор Писаевтин арны каяраш дээн. Оон, хеп-хесерин «Союз-11»-нин борт-инженери Владислав Волков оожуум чытын кирип келген. А космоау чалгыларынга Георгий Добровольскийнин: «Станциянын дегем деп чүезин, оңтөнчүзү чок ышан сагындырар?» дээн үнү чаңгыланган.

Техникти эртемчелдин доктору СССР-нин ужузукту-космонавы К. П. Феоктистов СЭТА-нын корреспондентика-биле беседазынга Чер эдерининин орбитаалыга үргүзүлгөдиг уеде турар аргалык индик космоа лабораторияларын тургузар чорук агы уенин космоа навтиказынын аргаларын үнденин-биле калбартыр деп чугалаан. «Салют» хевиринг станцияларын хемчөөл болган деген-даа дыка

хой чугала айтырылгалын шинтирээринге таарымчалык. Ындыг космоа техника хамыктын мурунда астрономияга болгаш астрофизиктерге, океанограрга болгаш океанолоттарга, геодесистерге болгаш геологтарга дузалаар. Черинг атмосферанында бооп турар чүдлерин шинчилээринге боттук саздарын чедирер анаар. «Салюттун» иштинде сугун эргекч чугала кураасыры, оон соодукчу-херекселдеринде — азыл-чемини чүд-бүрү хевирлерин бар. Ханда кылым каан тускай шкафтаарда эртем херекселдерин болгаш чүд-бүрү дерилгелерин суккулаан каан.

Космоска ужузукту айтырылгалын шинтирлеп турар инженерлер болгаш конструкторлар ужузукту үзүңде космоа орбитаалар үр-түңүңдиг аки аяккада-апын дээн «Салюттун» эргекч чугала чүд-дөр-биле хандырган. Олар боттарынын со-нуурган турар айтырылгалын база-ла утпаалар. Бичанган орбитаалдык аппарат-тын ол чаа хевиринге хамарышкан элээн хой техникти дуржулгалары болгаш технозоттук шенеделерин кылырып айткан...

Ол бүгүң соода Георгий Добровольский, Владислав Волков болгаш Виктор Писаев олар башкарылгалык шинчилээ лабораторияларын үр-чадамын аякка-апын ам ол станциянын дегем болгаш таарымчалык эртемчелдерин аяккада турарлар. Бичанган ам оларнын эргезинде хой эрелдеринг, дыка элгит космоа кпартызы бар деп чугалаан боуур.

Орбитаалдык станциянын тургустунганын баштайгы хунуңу графичи олаа шыл күсөткенин. Космонавтар програм-ма эдугаар агаар таарымштар херекселди аяккадап эгеленин дыңаткан. Георгий Добровольский бодунуң станция командирин хузаалганын күсөдип кири-терин чопшореткен. Владислав Волков станциянын иштинде дерг-херекселдерин шинчиги хынаанын илеткен.

Эртемчелер кыды хевиринг станция-лабораториянын шадга-ла күсеп турганаар — деп, космоа шинчилээдин институтун лаборатория эргекселчин Ю. В. Ионов СЭТА-нын корреспондентининге чугалаан. — Орбитага чоруп у-зүңде дыка хой хевиринг хайгаараашкы-нарын болгаш дуржулгаларын кылым бо-луур. «Салюттун» ачымында космоау транспорт корабльдеринин дузды-биле космоа экипажынын солур аргалык болган. Ындыг станцияларга азы-бүрү телескоптарын тургузул, колээ аякка-агы култураларын дүңдүрүп баш удур то-дарадыр, ыш аякка-агынын талазы-биле хайгаарал аяккадап кылып, океан-ларын, меңги-доштарын, хонш-шөдлерин шинчилээр, хат-шуурганнарын болгаш бузуттарын коор аргалык боуур.

Лаборатория-станцияда эртем аяк-аы эгелен. Космос дегемин шинчилээр болгаш аяккадап талазы-биле дуржулга-аыларын үргүзүлгөдиг дээн.

Д. ДМИТРИЕВ,
СЭТА-нын тускай корр.

БАШКАРЫЛГАЛЫК УЖУДУШКУНАР
УДУРТУР ТОЛ.

Совет кижилеринг револю-чу, дайынчы болгаш куш-ажылчы алдарынын Бүгү-эвилел походу ам-даа уламчыла-ылаан. 1970 чылдын августу Узьковск хоорайга болуп эркен ашыктарын бешки Бүгү-эвилел сабуу чаа, алды-гы походу эгелен. Анык-тарын ол походу дөргө, хей-хоя километр эртерин эвес, а аякка оолдар, кыстарын со-вет патриотамге, Төрөн туртту камгалаарынга, поли-тиктик болгаш куш-ажылчы идеялар болуп чорукка кы-жандарынга массалык шим-чешкин-дир.

Походтун алдыгы үр-чадамы — СССР-нин тургустунганын-дан бээр 50 чылга турас-кааттыган. Бичанган пох-одтун алыс утказы — Октябрь революциянын база хамар-та болгаш Ада-чурттуг Улуг дайынчылык киреңчелле-рининг дугайында материал-дарын хой-биле тымыр бо-

Аныктарнын Бүгү-эвилел походуңа киржинер!

Адаларнын оруу-биле

лур. Аныктар, кызыл истер-чилер болгаш совет кижилер төөгүңүз чугала документле-рин, фронтучу солуннарын, хуудустарын, революсу, да-йынчы болгаш куш-ажылчы хоочун кижилеринин адал-турган ат-херекселдерин, чу-руктарын база оларнын дуга-нында материалдарын тып, чыпн бижир хузаалгедит.

«Революсу алдарынч тер-лер-биле» деп походуңу маршудунга киржир анык-солдар, кыстар революсу хо-очун салгалык кижилерин аякка-чорудулгалык дуга-нын хамык-биле өөренир алаар. Совет кижилеринг

куш-ажылчы алдарынын походуңу киреңчелери колхоз, совхозтарын, комби-наттарын, фабрикаларын, заводтарын, аял-бүдүрлгө черлеринин тургустуну кел-генинг төөгүңү өөренир. Хоочун чурттакчылар-биле ужуражып, куш-ажылчы хоочуннарын болгаш муру-накчыларын доңу намы-на, төөгүңү бижир — походуңу киреңчелерин бир чугала соруглаа. Ол иш-кин олар баргаш черлеринге походуңу аякка чоруту-шаан, куш-ажылчы дузаны көргүзүп, лекция, беседалар-ын юмчуп, солун программа-

лыг концертти көргүзөр ужурайт. Кызылдың № 3 школа-нын комсомолчулары Бия-Хем районго похотуп үчүңкен. Олар Бүгү-эвилелдин ам үнүштер институтунга дуза-лаары-биле азы-бүрү үнүш-терин база даг экспедиция-агына черинг кызыл бай-лактарын чып бээр соругла-ны мурунга салганар. Бия-Хеминг Тараг суу-рунда кызыл партизан Нико-лай Бөрүчонконун тураска-лы бар. Ол тураскаал суурун дашкаар туртуп турар. Чыл келген тудум-на ол эргак-рен бар чылар. Маалдыгы

кызыл партизаным менге ту-раскаалым сууруң ортуңга түгө тудуп ап болбайт! Бөр-та аныктарын бот-идеялери херек. Тураскаалды чаргып, кызыл алырмалы бүгү-ле ар-газы аныктардан хамар-жыр. Ол ышанга таяа ужузук-алдарын ош Ош Күркөш-тин тураскаалы база-ла бар. Ол ам каягы байлаа, кайда туруп турары? Бо турас-каалды үнденин-биле чар-тып, эде кылыр, азы чаа ту-раскаалды тударыга кире-ри — комсомолчуларын хе-рээ. Бо-да бүгүң кылыр — аныктарын алдыгы Бүгү-эвилел походуңу база бэр кол соруглаа. Анык оолдар, кыстар! Ре-волюсу, дайынчы болгаш куш-ажылчы алдарынын а-агыны походуңу аныкка-агыла илчирет. Ф. ЖУРАВИН,
походуңу оркомтедининг кенжүңү

Пионержи хөглүг чай

«ХАРААЧЫГАЙНЫҢ» БИР ЭРТЕНИ

Кызылдың Пионерлер ба-жынында «Хараачыгай» деп лагерь он бешки сезонун аяккаган. Баштайгы хунер-ден эгелен үр лагерьде 167 пионер дыштанп турар.

Чик кылдыр кетинген би-чин урулар, оолдар эртен эртежик-ле лагерьинге дала-жып турарын кым-даа эске-рер. Тос шап турда лагерь девискеринге эртенги сула шимчешкиннерин урулар кылыр. Улаштыр шугум чы-скаалы болур. Чечектер тараан клумбаалар аразында шөлчү-гөште дөрт отрад удаа-дараа чыскаалышкан. Отрад бүрүзү тускай чугалаар сестерин чирт кылдыр бадмыр тур. Рапорт бөри эгелен. Отрад-тар ларгалары рапортун доо-ван соода, дружина чөвүл-елин дарагы пионерин улуг жокайым А. Ф. Шеняловага рапортун дужааы.

«Хунчүгөш» аттыг № 2 от-радтын уруларын коорум-чү-румнут, келээ болгаш макта-кан. Бо эртенги туту көдүрер эргени ол отрад чаалап алган. «Хараачыгай» лагерь-нин тугу эртенги арыг агаар-га өрү кирип үнө берген. Горн болгаш барабан даажы ол өйде дынмий берди.

Пионер лагерьинге хун чү-рүмү шынчыл доктааттыган болур. Отрад бүрүзү ол хун чүмү кылырын улуг жокайым дындапш тур. Ийги отрад лагерьге болгаш салгылаша дежурнайлаар. Ушкү отрад столовага чөм үзүңгө дужа-лажыр, а 1-ги, 4-кү отрад-тар чечектерин сугатар...

Урулар лагерьге хире-

шаа-биле куш-ажылчы чаң-чыларга база өөренир. Ол-да хун ыры болгуму база аякка-лаар. «А. С. Пушкиннин тоол-дарынын оранычте алы-чорук-ту» хараачыгайлар чорук-луп турар. Бо хун «Пионер» кинотеатрга барып кино кө-рүн урулар четтикпей манал турганар.

Горн, барабан үнү база ка-тап чиртпейни берди. Пио-нерлер болгаш октябртарга пионержи кыйгырыгын улуг жокайым салырга. «Безеде бедең бис!» деп харын демит чаңгыланган.

Лагерьжи хун ынчаар эгелен. Чангыс хун дургузу-да бешин урулар ойнал, төг-лээр, дыштанп, аякка кы-лып, ырым, таным өөренир, кино көр дээн аякка ажил-херектер хой-ле. Ла-герьинг ажил планын дуга-лу чүдлерин оң начальни-га К. С. Шулгина дөмдөглөп олурду.

Баштайгы неделямыс Пушкиннин поэзияныга ту-раскааттыган. Июньлун 22-ден «Кым-даа, чүү-даа у-тундурбаан» деп неделяга урулар киржир. Ичин сол-ун чүдүлгө-ле хой: музейге эскерик, дайын киреңчи-лери-биле ужуражыла, «Кы-зыл сымлычтыгы» деп опера-ция дээн өскө-даа...

«Кызыл галстук» неделямыс база болур. Бичия урулар чурук чүрүңүңа мияк. Ла-герьинг пионерлер асфаль-тыга чурук чүрүңүңа база киржир.

Ийи сезонда лагерьге элээн хой урулар дыштанп. Эртен

эрте келеш, келээге чедир ийи катап чөмөңнөй. Яны-бүрү солун чүдлерин кайы-зын ол дээр, чалгаарар чай чок. Ада-келерге база сагыш амыр, уруларын хүңдөй хай-гааралга турар, аякка ажил-чылдарга өөренип алыр. Лагерьинг кижандикчилери дуржулгалы башкылар. Куш-култура, музыка баш-кылары база бар.

Б. ДИРЧИН.
ЧУРУКТАРДА: «Хараачы-гайнын» пионерлер шугум чыскаалынын соода (үстүңде чурукта). Адаанда чурукта: болук пионерлер ном көрүп турлар. А. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОЛАРЫ.

Дыштаныр хуннерде каяа, чүү болурул?

Бөгүн болгаш даарта найы-скалга массалык хемчеглер хой-уло болулаар. Кызыл-чыларынг кичээлдеринге «ХХ вектин аялы-биле» деп эстра-да концертни бистин аалчы-ларымыс бараалдап. Кон-церт көргүзү Политичи-дымнын бажыныча суббо-тада болгаш воскресенде

хүндүс 16 шапта уруларга, 18 болгаш 20-шо шаптарда улуг кижилерге көргүзөр. «Адырбас оожон негисчелер» деп кинода ышан Йош-нин рольда Вася Василье-вило ужуражып болур силер.

Алардыг артистер, делегер болгаш чурт иштинги кол-кураторынын дипломаттыла-

ры, лауреаттары концертте киржип турар.

Парктын спорт шөдлеринге, агитунукуларга спортчу мар-шалаалар, концерттер болу-лаар. Дыштаныр хуннерин омак-көдүг кылдыр эртин-де, эки дыштанарымыс са-лерин чалап тур бис, эргак кызылчылар.

Кызылдың башкы институтунуң хүндүскү салбыры чалап тур

Физика-математика факультетинге мате-матика болгаш физика башкарылгалы, фи-зиология факультетинге тыва школага орус дыл болгаш литература башкылары; база орус дыл, литература болгаш тыва дыл, литература башкылары; биология-химия факультетинге биология болгаш химия башкылары хүндүскү салбыры бо-леткээр.

Кирерин кузөөнөр бисдеринишкыны ректорун алдыга чорудар. Дараазында документтерин ачаа коюар. Ортумак эртемнин дугайында документ (боду-биле), башкы институтунга өөренир дугайында характеристика, 286 майкыт экин тыналыга, 3х4 хемчээлдинг дөрт чурук.

Бисдеринишкыны бо чылдын июнь 20-ден июль 31-ге чедир хүдөп алыр. Киреринг экзаменери — август 1-ден 20-ге чедир, студенттер сангаа кирип сааары — августун 21-ден 25-ке чедир.

Хүндүскү салбырга кирерлер дараазында экзаменерин дужаар:

Физика-математика факультетинге — ма-тематика (аас, бижмел-биле), физика

(аас-биле), орус дыл болгаш литература (бижмел-биле).

Филология факультетинге — орус дыл болгаш литература (аас, бижмел-биле), СССР тогузү (аас-биле), даштым дыл (аас-биле). Орус дыл, литература болгаш тыва дыл, литература башкыларынга өө-ренер кижилер даштын дыл орнуңа ты-на дылды дужаар.

Биология-химия факультетинге — химия (аас-биле), биология (аас-биле), физика (аас-биле), орус дыл болгаш литература (бижмел-биле).

Документтерин Кызылдың башкы ин-ститутунуң хүдөп алыр комиссияныча дараазында адрес-биле чорудар:

Кызыл хоорай, Ленин кудумчузу, 40, пединститут.

ХУЗЭЭП АЛЫР КОМИССИЯ.

РЕДАКЦИЈАДАН: Июнь 10-да үңгө «Шын» солунда үңгө бо чаралдык эге-ни «Кызылдың башкы институтунуң «Бот-өөрөңдөг» эвес, а ХУНДУСКУ сал-быры кылдыр чалап номтурун дын-наттымыс.

стлар

Республикага дүң болгаш хүндүс өскерин турар бузут-тарамы, чаашкы чагбас. Хат-тың күжү секундда 5 метр. Агаарын температурамы дүң 13—15, Агаарын температурамы дү-не дагыг районнарга 5—10,

артканын 12—17 градус кылып, Хүндүс дагыг черле-ре 15—20, арткаанын 27—32 градус кылыр.

Кызылга дүң болгаш хүн-дүс эдир бузуттардыг, чааш-кы чагбас. Хаттын күжү се-кунда 5 метр. Агаарын температурамы дүң 13—15, Агаарын температурамы дү-не дагыг районнарга 5—10,

Редактор В. С. ПАРАВИН.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮНЬ 12-ДЕ
12.00—Москва хоорайын Бауман сонгулда округуну сонгуучуларын хуралы. РСФСР-нин Дзиди Советинг депутаттыг кавидазы эш Л. И. Брежнев-биле ужура-жыла. (Бижмелте) 14.00—Сөөлү медээлер. 14.05—«Ра-зальныл чери» Документал-дыг кино. 14.15—Школачы-ларга «Нуттулуп нел, тоол», «Сабуронун хуулазынын апа» 15.00—Музыкалыг ужу-разыла 15.35 — Сөөлү ме-дээлер.

КЫЗЫЛДАН
15.40—Уруларга кинолар.

16.10—«Ийи кинонда» теле-кино. 16.50—«Ортукчулар» музыкалыг кино.

МОСКВАДАН
18.00—А. Штейн—«Оме-ан». Шия Совет Армиянын Топ театры. 21.00—Бүт бөм-бүүңуң талазы-биле СССР-нин чемпионнады: «Динамо» (Моск-ва) — «Торпедо» (Москва). 21.50—22.00—чепсар. 22.00 —Бүт бөмбүүңуң уланчыны. 22.45—«Дилээшин». Дамчы-дыганы чогаалчы С. Смирнов чорудар. 23.30—Комсомолу болгаш аныктар ырынын Бүгү-эвилел фестивалын хамгылышкыны. Воронцов-градтан даңкчыла. 00.30—01.00—«Уе» Информатик программа.

КЕЧ-НӨ

ИЮНЬ 12-ДЕ

«НАЙЫРА»: «Самураларын туттары» (1 болгаш 2-ги кинолар) 10.00, 12.45, 15.30, 18.15, 21.00 шаптарда.
«ПИОНЕР»: «Алтын майыкташтын тогуз» 9.45, 13.10, «Стираниян» 11.15, 15.00, «Белорус вокалы» 17.00, 18.50, 20.40 шаптарда.
«КАА-ХИМ»: «Том Сойеринг ужурадары» 15.00, 16.45, «Чараш кыс» 18.20, 20.45 шаптарда.
«ВОСТОК»: «Бизинг» 16.00, «Дөртүн чүрөктери» 18.00, «Колона» (1 болгаш 2-ги кинолар) 20.00 шаптарда.
ЧАПЫ КИНОТЕАТР: «Оң алы-Час» 17.00, 19.00, 21.00 шаптарда.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ

Кызыл, Шетинки-Бравченко кудумчузу, бажы № 3, ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 24-63, редакторун оралаачыларын болгаш пропаганда кылдынын 35-24, харысаалгалык секретарын 23-35, партияны амырал кылдынын 37-13, култура кылдынын 23-54, кызыл аякка-агы кылдынын 21-47, үлестир кылдынын 22-64, чаага база совет тургузуп кылдынын 41-27, информация кылдынын 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбей барганга 32-75 телефонго колгаар.

ТЫВА АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Тываның ном үнүшөр черинин республикага типографиязы (Кызыл, Шетинки-Брав ченко кудумчузу 1.1, ТС-24190

Солун неделяда 6 катап үнөр